

WOORDKUNST-DRAMA

DERDE GRAAD KSO

LEERPLAN SECUNDAIR ONDERWIJS

VVKSO – BRUSSEL D/2012/7841/040
(vervangt schoolleerplan met ingang van 1 september 2012)

Vlaams Verbond van het Katholiek Secundair Onderwijs
Guimardstraat 1, 1040 Brussel

Inhoud

INLEIDING	3
1 Lessentabel.....	3
2 Beginsituatie.....	3
3 Algemene doelstellingen	3
4 Leerplandoelstellingen, leerinhouden en minimale materiële vereisten	4
4.1 Algemene verbale vorming	4
4.2 Algemene muzikaleer.....	7
4.3 Beweging – klassieke dans.....	8

INLEIDING

Het studierichtingsprofiel Woordkunst-drama kso staat op de website van het VVKSO. Via www.vvkso.be > lessentabellen kan iedereen dit profiel raadplegen.

Bij de ontwikkeling van het leerplan kso voor de tweede graad werd de lijn al uitgetekend. Dit betekent dat dit leerplan voor de derde graad verder bouwt op wat daar in opgenomen is.

1 Lessentabel

Zie website van het VVKSO bij lessentabellen.

2 Beginsituatie

De leerlingen in deze richting hebben een bewuste keuze gemaakt voor Woordkunst-drama kso en hun cognitieve ontwikkeling sluit daarbij aan. Toch is de beginsituatie niet voor elke leerling dezelfde. Een aantal heeft de tweede graad kso Woordkunst-drama of al enkele jaren Deeltijds Kunstonderwijs achter de rug, voor enkelen is het de eerste maal dat ze artistieke vorming zullen genieten. De leerlingen leren beseffen dat hun lichaam en stem instrumenten zijn die ze slechts met de nodige techniek en vaardigheden adequaat kunnen aanwenden in een spelsituatie op een podium.

Het lerarenteam zal rekening houden met de verschillen in vooropleiding en aanleg van de leerlingen en werken naar een groei in de verschillende vaardigheden.

3 Algemene doelstellingen

De leerling

- 1 ontwikkelt een brede algemene en culturele belangstelling en kennis, inz. in verband met podiumkunsten;
- 2 beseft dat podiumkunsten niet op zichzelf staan, die willen communiceren, ook met andere kunstvormen;
- 3 ontwikkelt een maatschappelijke visie die het artistiek functioneren voedt en inspireert;
- 4 ontwikkelt vaardigheden om analytisch met teksten om te gaan en koppelt daar de theoretische kennis aan;
- 5 ontwikkelt voor de verschillende componenten van de vorming een kwalitatief referentiekader en leert dat verwoorden;
- 6 gebruikt bij mondelinge en schriftelijke communicatie spontaan Standaardnederlands;
- 7 ontwikkelt de communicatievaardigheid om attitudes als doorzettingsvermogen, zelfvertrouwen, (zelf)kritische zin en openheid te verwerven;
- 8 leert respectvol en constructief omgaan met feedback geven en krijgen;
- 9 groeit verder naar zelfstandig leren, creëren en artistiek functioneren.

4 Leerplandoelstellingen, leerinhouden en minimale materiële vereisten

4.1 Algemene verbale vorming

4.1.1 Dictie

ALGEMEEN

Het vak dictie beoogt het bevorderen van de communicatieve competentie. Geslaagde verbale communicatie en creatieve verbale expressie vragen om een goede spreek- en taalvaardigheid. Elke leerling wordt individueel benaderd vanuit zijn of haar niveau van spreken, taalbewustzijn en stemgebruik.

DOELSTELLINGEN EN LEERINHOUDEN

De leerling

- 1 verwerft verder een technische basis op het vlak van ademhaling, stem en articulatie en kan deze toepassen in voorbereide en spontane spreesituaties;
- 2 gebruikt de ondersteunende kennis over het stemapparaat, de klankvorming en klanknotatie om deze doelen te realiseren;
- 3 kan zich expressief in Standaardnederlands uitdrukken voor een publiek in een grote of kleine ruimte;
- 4 kan zichzelf en anderen vanuit objectieve criteria observeren, deze observaties constructief verwoorden en omgaan met feedback;
- 5 gebruikt Standaardnederlands in elke communicatieve situatie en gebruikt daarbij de gepaste
 - lichaamshouding als basis voor een juiste ademhaling,
 - steminzet,
 - pittigheid, articulatie,
 - correcte klankvorming bij klinkers, tweeklanken, medeklinkers en assimilatie,
 - volume, tempo, ritme, toonhoogte.

MINIMALE MATERIËLE VEREISTEN

Een goed verlucht, verlicht en voldoende groot lokaal met gepast meubilair. Een spiegel in het lokaal is noodzakelijk.

Opnameapparatuur is sterk aanbevolen.

4.1.2 Dramatische expressie

ALGEMEEN

In de lessen van het vak dramatische expressie leren de leerlingen binnen een open artistieke visie verschillende aspecten van het 'theater beleven' en 'theater maken'. Op die manier gaan zij op weg naar een eigen artistieke ontwikkeling. Naast het ambacht van het spel wordt er dan ook genoeg ruimte geboden voor exploratie van eigen interesses en fascinaties.

DOELSTELLINGEN EN LEERINHOUDEN

De leerling

- 1 kan en durft zonder remmingen in een spelsituatie stappen;
- 2 kan zijn lichaam en stem als drager van expressie inzetten;
- 3 weet wat scenische interactie is en hij kan impulsen van de tegenspeler incasseren en erop reageren;
- 4 brengt nieuwe gegevens en impulsen aan in het samenspel;
- 5 kan een personage gestalte geven in diverse spelsituaties (o.a. in een monoloog) en speelstijlen en dit volhouden;
- 6 kan inhoud en vorm geven aan een scène (alleen of in groep);
- 7 kan zelfstandig een scène creëren;
- 8 is zich bewust van het standpunt en oogpunt van het publiek en kan daar rekening mee houden in het spel;
- 9 kan de eigen prestatie inschatten en kwaliteit herkennen;
- 10 wordt zich bewust van zijn expressieve eigenheid;
- 11 ontwikkelt een onderbouwde kijk op theater, kan die onder woorden brengen en beargumenteren.

MINIMALE MATERIËLE VEREISTEN

Een goed verlucht en verlicht, ruim lokaal met gepast meubilair. Toegang tot audio- en beeldopname, weergaveapparatuur en multimedia-apparatuur.
Mogelijkheid om theaterverlichting in te zetten.

4.1.3 Stemtraining

ALGEMEEN

Pas wanneer de technische beheersing van het instrument stem optimaal is, kan het effectief gebruikt worden in functie van een artistieke expressie. In deze lessen worden de leerlingen zich bewust van de stem als "instrument". Tijdens de derde graad moeten de leerlingen de onderlinge samenhang leren controleren tussen stem, ademhaling en houding.

Het is noodzakelijk dat er tijdens de lessen stemtraining zeer fysiek gewerkt wordt, met andere woorden dat er veel geoefend wordt. Deze oefeningen moeten een gewoonte vormen op het gebied van ademhaling en houding. Ook het luisteren wordt geoefend.

DOELSTELLINGEN EN LEERINHOUDEN

De leerling

- 1 verwerft een neutrale lichaamshouding
 - leert gemakkelijk rechtop zitten, staan, gaan, liggen (zonder foutieve spanning)
 - leert juiste steunpunten te gebruiken
 - leert de relatie aanvoelen tussen romp en ledematen, romp en hoofd ...

- 2 gebruikt een natuurlijke middenrifademhaling
 - wordt zich bewust van het middenrif
 - leert ademen vanuit het middenrif met juiste stem
 - gebruikt het correcte ademritme
 - maakt langzaam gebruik van de uitgeademde lucht
 - gebruikt de ademhaling om de stem “ruimte” te geven
- 3 weet wat resonantie is en past die kennis toe;
- 4 leert de stem projecteren op een manier die aangepast is aan de omgeving;
- 5 leert in functie van een correct stemgebruik de relatie begrijpen tussen gehoor en stem;
- 6 reflecteert op het eigen stemgebruik en dat van anderen;
- 7 wordt zich bewust van de eigenheid van zijn stem.

MINIMALE MATERIËLE VEREISTEN

Een goed verlucht en verlicht, ruim lokaal. Toegang tot audio- en beeldopname, weergaveapparatuur en multimedia-apparatuur.

4.1.4 Tekstanalyse

ALGEMEEN

Om creatief en expressief te kunnen omgaan met een tekst is een goed begrip en aanvoelen van de tekst onontbeerlijk. Daarom dienen leerlingen in de richting woordkunst-drama een stevige basis van tekstanalyse te verwerven. Het is belangrijk om af te spreken met de collega's talen, zeker met de leraar Nederlands. Dit houdt in dat de leerlingen de tekst begrijpen om die naderhand te leren ontginnen. Daartoe leert de leerling een relatie op te bouwen met de tekst. Naarmate de leerlingen verder met teksten aan de slag gaan komen moeilijker teksten, met een hogere literaire waarde en gelaagdheid, aan bod.

DOELSTELLINGEN EN LEERINHOUDEN

De leerling

- 1 analyseert verschillende teksttypes:
 - via close-reading,
 - via horizontale en verticale analyse,
 - herkent en heeft inzicht in genres, stijl, periode en literaire procedés,
 - herkent taalregister en kan het register plaatsen,
 - herkent het specifieke van een theatertekst, o.a. gegeven van de tijd: de sprongen in de tijd, flashback, flash forward;
- 2 ontwikkelt een gevoeligheid voor vorm, inhoud, emotie en ideeën van teksten;
- 3 kan de basistechnieken van verhaalanalyse, drama-analyse en poëzieanalyse toepassen;

- 4 leert gebruik maken van verschillende referentiekaders die de interpretatie van een tekst verruimen en verdiepen.

MINIMALE MATERIËLE VEREISTEN

Een goed verlucht en verlicht, ruim lokaal.

4.1.5 Tekstzeggings - voordracht

ALGEMEEN

De leerplannen van de vakken tekstzeggings en dramatische expressie zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Terwijl de doelstellingen voor dramatische expressie de competenties - interactie - tussen spelers helpen ontwikkelen, beklemtoont tekstzeggings de omgang met de tekst en met het publiek. Het niveau van de teksten evolueert zowel naar inhoud (verdieping) als naar uitbreiding (differentiatie).

DOELSTELLINGEN EN LEERINHOUDEN

De leerling

- 1 durft en kan de gevoelens en gedachten van een tekst vertolken;
- 2 kan zich een tekst eigen maken en de emotie en gedachtegang van de tekst beleven en communiceren;
- 3 hanteert bewust non-verbale communicatie als ondersteuning van tekstexpressie;
- 4 kan een spanningsboog creëren;
- 5 kan verschillende soorten teksten brengen en laat daarbij de eigenheid van diverse aspecten (emoties, thema's, genres, stijlen, periodes en registers) tot uiting komen;
- 6 ontwikkelt de kritische zin om een expressieve zeggings te observeren en analyseren in functie van het eigen leerproces.

MINIMALE MATERIËLE VEREISTEN

Een goed verlicht en verlucht, voldoende ruim lokaal met toegang tot apparatuur voor beeld- en audio-opname.

4.2 Algemene muzikaleer

ALGEMEEN

Het vak algemene muzikaleer wil een link leggen tussen woord en muziek. Er worden verbanden gelegd van literatuur naar muziek en andersom. De leerlingen worden ermee vertrouwd gemaakt hoe ze met bestaande en nog te concipiëren muziek moeten omgaan in functie van het hun vertrouwde materiaal: het woord. De leerlingen komen als woordkunstenaar voortdurend en intensief in contact met muziek en de muzikaleer. Toch blijft het accent op woord liggen.

4.2.1 Algemene muziekcultuur

DOELSTELLINGEN

De leerling

- 1 maakt kennis met belangrijke werken uit de muziekliteratuur, verband houdend met drama.
- 2 analyseert enkele libretti, enkele verhalen die op muziek gezet zijn zoals Peer Gynt suite, Orfeo ...
- 3 onderzoekt de muzikaliteit in teksten in de Nederlandse en in vreemde talen.

MINIMALE MATERIËLE VEREISTEN

Een goed verlucht en verlicht, ruim lokaal. Toegang tot audioweergaveapparatuur en multimedia-apparatuur.

4.2.2 Zang – koorzang

ALGEMEEN

Dit vak is voor toekomstige woordkunstenaars een onontbeerlijk aspect bij de vorming van hun instrument: de stem.

DOELSTELLINGEN EN LEERINHOUDEN

De leerling

- 1 verwerft een verdere technische basis op het vlak van ademhaling, stemgebruik, lichaamshouding en articulatie en kan deze toepassen in ingestudeerde liederen;
- 2 kan zijn lichaam als klankkast gebruiken;
- 3 verwerft verder de ondersteunende kennis om deze doelstelling individueel en in groep te realiseren;
- 4 kan juist intoneren binnen een tonale context;
- 5 zingt expressief, met inleving en durf;
- 6 kan op een stemtechnisch en muzikaal verantwoorde manier in groep een eenstemmige of eenvoudige meerstemmige melodie (gradueel moeilijkere canons) uitvoeren.

Deze doelstellingen worden gerealiseerd in diverse muziekgenres en stijlperiodes.

4.3 Beweging – klassieke dans

ALGEMEEN

De mens is een bewegend wezen dat zijn bewegingen gebruikt om te communiceren en gevoelens uit te drukken. Bewegingstaal toont hoe de mens denkt over en omgaat met zijn lichaam, hoe hij binnen de maatschappij en de cultuur een plaats geeft aan lichaamsexpressie. Beweging is een essentieel onderdeel van de podiumkunsten en andere media. In het vak bewegingsleer wordt de leerling bewust van zijn lichaam en zijn totale menselijke zijn in relatie met zijn omgeving. Hij leert dit bewustzijn omzetten in organische lichaamstaal. Met ritmische oefeningen die de typische eigenheid van de leerling naar buiten brengen. Het accent ligt op speelsheid, creativiteit en zintuiglijkheid.

DOELSTELLINGEN EN LEERINHOUDEN

Lichaamsontplooiing

De leerling

- 1 bouwt verder aan lichaamsbewustzijn en – gevoeligheid, en aan het besef dat zijn lichaam zijn instrument tot mededeling is;
- 2 ontwikkelt verder algemeen fysieke vaardigheden: ademhaling, houding, uithouding, kracht, souplesse, coördinatie, snelheid;
- 3 wordt zich verder bewust van de parameters lichaam, ruimte, tijd en leert die toepassen;
- 4 blijft de communicatieve en creatieve uitdrukingskracht van het lichaam onderzoeken.

Persoonlijke en sociale ontwikkeling

De leerling

- 5 leert verder dat dans en beweging een verband scheppen tussen de fysieke, psychische (emoties) en sociale eigenschappen van de mens;
- 6 leert harmonisch bewegen als individu en als deel van een groep;
- 7 leert improviseren in dans en beweging;
- 8 kan muziek omzetten in dans en beweging.

Oriëntatie op en inleiding in de cultuur

De leerling

- 9 heeft aandacht voor andere cultuurvormen, zoals Afrikaanse dans in heden en verleden;
- 10 verdiept de kennis over en het inzicht in de plaats en de functie van dans in andere culturen, in heden en verleden.

Theoretische basis

De leerling

- 11 verwerft verder de theoretische basis om de eigen vorderingen bij te houden, erop te reflecteren en ze bij te stellen;
- 12 kan beweging kritisch observeren, op zijn niveau analyseren en bespreken;
- 13 verwerft inzicht in beweging/ dans en drama/woordkunst (ondersteunend vak).

Leerinhouden

Fysieke training - gebeurt steeds in functie van de ontwikkeling van het lichaamsbewustzijn en de groei naar expressief – artistiek bewegen:

- leren nog steeds de ademhaling juist te plaatsen;
- blijven aandacht hebben een juiste basishouding*; (* = attitude);
- abdominale en dorsale training;
- juiste plaatsing van de thorax;
- kracht en souplesse van de thorax trainen;
- bewegingsbewustzijn en bewegingscontrole verder ontwikkelen;
- souplesse van spieren en gewrichten ontwikkelen;
- aandacht voor de lichaamshygiëne, de zorg voor het eigen lichaam (voeding, rust, beweging);
- leren bewust worden van de ruimte;
- leren gebruik maken van de ruimte;
- leren bewust worden en gebruik maken van het begrip tijd;
- leren bewust worden en gebruik maken van de verschillende gradaties van kracht binnen een beweging;
- persoonlijke bewegingszinnen leren maken vanuit kleine opdrachten (solo, duo of in groep).

MINIMALE MATERIËLE VEREISTEN

Een goed verlucht en verlicht en passend verwarmd lokaal met minimumoppervlakte van 12 bij 10 meter:

- een zwevende vloer met dansvloerbekleding (niet rechtstreeks op beton);
- aanwezigheid van een spiegel;
- een vaste audio- en video-installatie.

 Leerplannen van het VVKSO zijn het werk van leerplancommissies, waarin begeleiders, leraren en eventueel externe deskundigen samenwerken.

Op het voorliggende leerplan kunt u als leraar ook reageren en uw opmerkingen, zowel positief als negatief, aan de leerplancommissie meedelen via e-mail (leerplannen.vvksso@vsko.be)

Vergeet niet te vermelden over welk leerplan u schrijft: vak, studierichting, graad, nummer. Langs dezelfde weg kunt u zich ook aanmelden om lid te worden van een leerplancommissie. In beide gevallen zal de coördinatieceel leerplannen zo snel mogelijk op uw schrijven reageren.